

Streszczenie popularnonaukowe

By dotrzeć na wschód, płyn na południe - Berenike i Morze Czerwone jako główny aktor wymiany ekonomicznej Oceanu Indyjskiego w późnym antyku.

Morze Czerwone już od okresu hellenistycznego pełniło funkcję akwenu-pośrednika między Śródziemnomorzem, a światem Oceanu Indyjskiego. Aktywny udział kultur mieszkających na jego brzegach w dalekodystansowej wymianie ekonomicznej przeżył swój największy rozkwit w pierwszych wiekach I milenium n.e. Po okresie chwilowej stagnacji w IV wieku n.e. handel na Morzu Czerwonym odżył pod koniec antyku. Jednym z najważniejszych aktorów powrotu do dawnej, intensywnej wymiany ekonomicznej z krajami Oceanu Indyjskiego na Morzu Czerwonym był lud Blemiów zamieszkujący Pustynię Wschodnią położoną na wschodzie dzisiejszego Egiptu. Blemiowie przywrócili do świetności miasto portowe Berenike – *emporium* handlu z Indiami oraz Senskis – osiedle górników w Wadi Sikait gdzie od okresu wczesnorzymskiego wydobywane były szmaragdy eksportowane do Indii i na Sri Lankę. Mieszkańcy obu starożytnych osiedli pozostawili po sobie bogatą kulturę materialną i doskonale zachowane miejskie stanowiska archeologiczne.

Celem projektu są głębokie studia nad unikalnym materiałem ceramicznym pochodzącym z obu wyżej wymienionych stanowisk. Ceramika zebrana w trakcie sezonów wykopaliskowych (2015 – 2022) posłuży jako narzędzie do zrozumienia zależności ekonomicznych osiedli na Pustyni Wschodniej ze światem Oceanu Indyjskiego i pomoże zrozumieć dynamikę relacji wybrzeża z głębią lądu. Kolejnym zadaniem projektu jest odkrycie, skąd późnoantyczne stanowiska zaopatrywały się w najbardziej potrzebną ceramikę użytkową. Projekt ma udzielić na to pytanie odpowiedzi w oparciu o intensywne badania petrograficzne i chemiczne przy wykorzystaniu metody XRF.

Dzięki nowoczesnej metodzie pełnej kwantyfikacji i zaadaptowania podziału materiału ceramicznego na klasy projekt ma na celu zbadanie do jakiego stopnia ekonomia Morza Czerwonego zintegrowana była z rynkiem Oceanu Indyjskiego w późnym antyku. Efektem tych studiów ma być utworzenie zintegrowanej klasyfikacji ceramiki Morza Czerwonego – wyczerpującego opracowania materiału ceramicznego pojawiającego się na stanowiskach tego regionu między IV a VII wiekiem n.e. Te rezultaty stanowczo poszerzą wiedzę na temat wymiany ekonomicznej na Oceanie Indyjskim w tym okresie, a także przyczynią się do lepszego zrozumienia historii Morza Czerwonego poprzedzającej nadchodzącą dominację Arabów.

Projekt jest stworzony tak, aby wziąć udział w aktualnym nurcie badań nad wpływem handlu na Oceanie Indyjskim na ekonomię zaangażowanych w dalekosiężną wymianę regionów i odkryć dotąd nieznaną zależność ekonomiczną między *Mare Nostrum* ze Dalekim Wschodem u schyłku starożytności, co może otworzyć dalszą drogę do badań nad rolą całego regionu w okresie wczesnoislamskim.